این سوره را در قرآن بکثرت عدد آیات نظیر نیست و در او است آیه مداینه که اطول آیاتست بحروف و کلمات و درین سوره
پانزده مثل است و قریب پانصد حکم از احکام شرعیه و بقول اهل کوفه آیاتش دویست و هشتاد و شش است و تمامش
بمدینه نازل شده بغیر آیه وَاتَّقُوا یَوْمًا که در مکه بمنا فرود آمده و او را چهار نام است اول سورة البقرة بجهت ذکر بقره در و و از جمعی
علما کروه است اضافه سوره بالفاظ خسیسه چون بقره و نمل و عنکبوت و امثال آن بلکه بر نحو می گویند که السورة التی یذکر فیها
کذا و کره بعضی بکرلی اضافه سوره ذکر آن الفاظ را سوا ب واننده چنانچه کسی گوید بقره را نوشتم و نمل را حفظ کردم و مانند آن
و اصح آنست که بدین هر دو نوع توان گفت چه در احادیث صحاح برین دو نمط وارد و یافته تا که صلّی الله علیه و آله اقرؤا
سورة البقرة فان اخذها برکة و ترکها حسرة ولا یستطیعها البطلة این حدیث در صحیح امام مسلم مذکور است و در و سوره بلفظ
بقره و اضافه یافته و در فضایل القرآن از بریده می آورد که قال رسول الله صلعم تعلموا البقرة وآل عمران فانهما الزهراوان و ان در حدیث
لفظ بقره بی سوره وارد شده دوم فسطاط در فردوس الاخبار بروایت ابی سعید خدری نقل میکند که آنحضرت صلوات
الله علیه فرموده که سورة البقرة فسطاط القرآن قرطبی فرموده که این سوره را فسطاط گویند از بزرگی و شرف و بسیاری احکام
و مواعظ که در او است و فسطاط در اصل لغت خانه باشد از شعر و امام یافعی گفته که فسطاط مجتمع اهل بلده بود و هر مدینه جامع
که باشد آنرا فسطاط گویند و لهذا یکی از نامهای شهر مصر فسطاط است پس این سوره نیز مصریست جامع بر احکام و حقایق و معانی
و دقایق را که هرچه جویند از وی یابند بیت سالکانی که راه دین پویند ✽ زتو یابند هرچه میجویند سیم سنام و آن در اصل
کوهه بلندی هر چیز را گویند و از هیئت که کوهان شتر را که ارفع اجزای بدن او است بدین نام خوانند و چون این سوره ارفع سور است
و اعلی از همه در مرتبه حصول ثواب لاجرم کثرت حروف لاجرم زبان نبوت او را بدین اسم مسمی گردانید چنانچه در فردوس الاخبار
بروایت ابی هریره و سهل ابن سعد آورده که حضرت پیغمبر صلّی الله علیه و آله فرموده ان لکل شیء سناما و ان سنام القرآن
سورة البقرة چهارم زهرا یعنی درخشنده و روشن چنانچه در حدیث که اقرؤا الزهراوین البقرة وآل عمران آمده و بدین
واسطه محققان او را مصباح السور گفته اند چه چیز نیست روشن در میان سورها بیت چراغی روشن از نور خدایی ✽ جهان را داد

از ظلمت

از ظلمت رهایی ✽ در تفسیر ثعلبی آورده که جمعی بحضرت رسالت پناه صلعم عرض کردند که امشب در خانه ثابت بن قیس مصابیح بسیار
افروخته بودند و سبب آن معلوم نشد که چه بود حضرت فرمودند که آن چراغ نبوده فلعله قرأ سورة البقرة شاید که او سوره بقره
میخوانده و انوار آن سوره بوده که خانه ظاهر و کاشانه باطن را نورانی ساخته بعد از آنکه از ثابت سوال کردند که شب بچه کار مشغول بودی
گفت سوره بقره میخواندم آری نور این سوره هم ظاهر را فرا رسد و هم باطن را احاطه کند نظم چو دلبری تو ندانم که پرتو حسنت ✽
فرو گرفت تمامی درون و بیرونم ✽ و از فضایل این سوره یکی آنست که گریزانند شیاطین چنانچه در حدیث صحیح وارد شده
که در هر خانه که سوره بقره بخوانند شیطان از آنجا فرار کند و در ریاض الجنان آورده که حضرت صلوات الله علیه تعلیم میفرموده اند حافظ
سوره بقره را بر غیر آن و در احادیث آمده که آنحضرت لشکری ترتیب فرموده بجایی میفرستاد و از هر یک از ایشان پرسید که
از قرآن چه میدانی و هر کس آنچه دانسته و خوانده بود بعرض میرسانید آخر کار نوبت بجوانی رسید و حضرت بهمان منوال از وی
سوال فرمود جوان گفت یا رسول الله فلان سوره و فلان آیه خوانده و سوره بقره نیز میدانم حضرت صلعم فرمود که این جوان
امیر شما باشد گفتند یا رسول الله این جوان همه بسال خورد تر است خواجه صلّی الله علیه و آله فرمود که معه سورة البقرة و چنانچه فضایل
این سوره بی پایانست خواص منافعش نیز بر وجهی که در کتب خواص قرآنی نوشته اند بی کرانست از جمله اگر نوشته او را با خود
داشتن از زیل و جاع و آلام باشد و بر سپاه تعلیق کردن دافع الم نظام بود و محموم سبب ازاله حمی است و برکت
واسطه سعت رزق و غنی و در رساله الحمات البونی مذکور است که برای دفع صرع و زحمت جن هفت بار بخوانند و بر
و اگر نوشته بر مصروع و مجنون بندند فایده بسیار مشاهده رود و هیئت شمه از خواص تمام سوره و حاجتهای بعضی آیات در دو جا
آن مذکور خواهد شد انشاء الله وحده اما وجه نظم این سوره با فاتحه آنست که چنانچه اول سوره که بمکه فرود آمده فاتحه است اول
سوره که بمدینه نازل گشته بقره است و گفته اند اول از فاتحه تناسبست با آخر و اول سوره بقره حروف مقطعات
که اکثر علما آنرا اشارت باسماء و صفات الهی داشته اند چنانچه تعداد اسماء حسنی بر صفتهای کالیه محض ثنا است و
و عاقبت مقرون با جابت چنانچه مذکور خواهد شد و در احقاق آورده که فاتحه جامع مقاصد است از روی اجمال و خصایص
و این تفصیل مجملات فاتحه است صاحب تکسیر فرموده که افعال مذکوره در فاتحه پنج است حمد و عبادت و استعانت
و اهتدا و ضلالت حمد بر نعمتها باشد و درین سوره تعدید آنست و عبادت بر انواع بود و در بقره مفصل آن عبادات
استعانت بر امور باشد و درین سوره تنبیه بر آنست در اهتدا مثوبات رسند و بقوم آنرا محل تقریر و بیانست و بر
عقوبات کشند و درین سوره از تکرار آن نشانست ای عزیز چون بفاتحه کتاب که مفتاح خطاب بود فتح ابواب
کلام قدیم روی نمود و آیینه روی مشتاقان بصیقل ثنا و دعا روشن گشته ابواب فیض فتوح بر روی دل ایشان گشوده
دل صافی قابل انعکاس نور کلام شد پس ابتدا کرد بذکر کتاب عزیز که الٓمٓ ذلک الکتاب و آنچه در سوره فاتحه موجز و مختصر
کرده بود درین سوره از روی تفصیل و تبیین باز نمود و مجملا منو داری از معنی تم ذکر میاید باید که سوره ام القرآن مستفیض

Copyright © King Saud University

Created with PDFsharp 1.2.1269-g (www.pdfsharp.com)